

MUSEUM HET DOMEIN SITTARD

stedelijke historie

- verwacht
- archief Stedelijke Historie
- vaste presentatie

Archief 2009

Onderstroom 1

'Want er komen andere tijden...'
13.06.2009 - 10.10.2009

EigenWijs

400 jaar protestantisme in Sittard-Geleen
14.03.2009 - 01.06.2009

Onderscheid moet zijn

Carnavalsordes uit de collectie Jean Meijntz
31.01.2009 - 08.03.2009

Werzaamheden in de achtertuin

Archeologische opgravingen
28.10.2009 - 15.05.2009

125 jaar toerisme

Kerken als troef
07.11.2009 - 14.02.2010

EigenWijs

400 jaar protestantisme in Sittard-Geleen

14.03.2009 - 01.06.2009

In 2009 gedenken we 400 jaar protestantisme in Sittard-Geleen. Voor de protestanten in Sittard en omgeving was 1609 een belangrijk jaar. In dat jaar werd op de landdag in Düsseldorf, destijds het bestuurlijk centrum van deze regio, besloten dat in het hertogdom Gulick vrijheid van godsdienst en schoolonderricht werd toegestaan. Op 1 oktober van datzelfde jaar werd de eerste predikant officieel beroepen; Theodor Horden uit Aken deed zijn intrede en de Reformierte Gemeinde zu Sittard was een feit. Nu, vierhonderd jaar later, wordt door de protestantse geloofsgemeenschap deze gebeurtenis aangegrepen om uitgebreid stil te staan bij dit onderbelichte deel van de regionale geschiedenis.

Luther en Calvijn

Vanaf 1517, het jaar waarin Luther zijn stellingen aan de deur van de slotkerk in Wittenberg spijkerde, verspreidde zijn gedachtegoed zich dankzij de boekdrukkunst door heel Europa. Hetzelfde geldt voor de ideeën van de tweede grote hervormer, de Fransman Calvijn. Beiden riepen op tot grotere soberheid, eenvoud, ingetogenheid en boetedoening. De verwevenheid van kerk en staat en de invloed van de bisschop of de pastoor werd door hen afgewezen, ten gunste van het eigen geweten. In de loop der tijd kwamen op verschillende plaatsen in Europa gelovigen tot het inzicht dat met name de kinderdoop niet in overeenstemming was met hetgeen Jezus Christus had verkondigd. Zo ontstond de Doperse beweging, die alleen de doop door volwassen gelovigen, bij vol bewustzijn en uit eigen keuze, aanvaardde. De Doperse beweging kreeg vooral in de dorpen langs de Maas veel aanhangers. Maar er waren ook tegenstanders. In Born werden in 1535 ongeveer dertig Wederdopers ter dood gebracht. Ook in latere jaren werden Dopers en andere protestanten om hun geloof van het leven beroofd.

Toen het protestantisme eenmaal was ingeburgerd, verdween ook de grote kloof tussen de verschillende geloofsgroepen, en werden de Sittardse protestanten meer en meer deel van de plaatselijke gemeenschap. Het contact met de katholieken intensiveerde en men ging elkaars geloof, levensovertuiging en opvattingen respecteren. Dit contact leidde ertoe dat men elkaar de vrijheid gunde te leven naar eigen overtuiging en gewoonte.

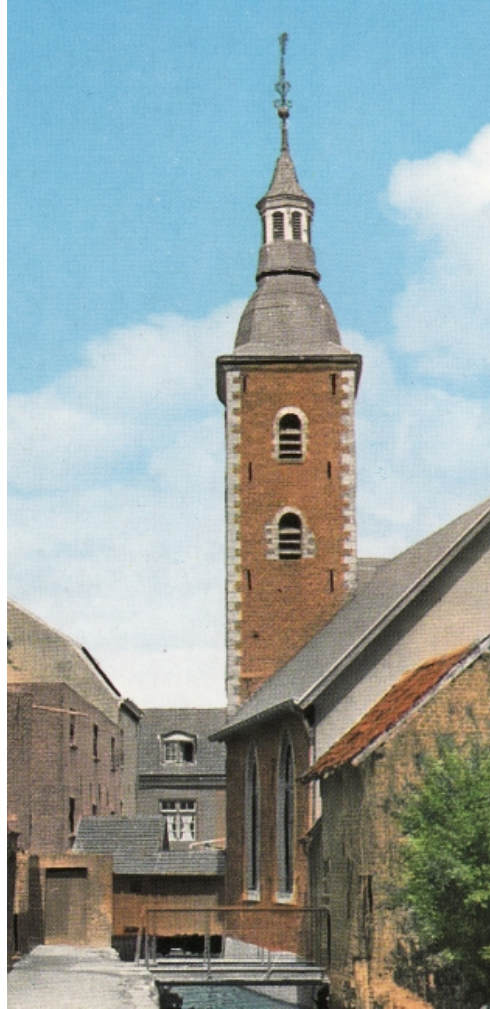
Ruim 75 jaar voor het besluit van de landdag, was de aanwezigheid van reformatorisch gezinden in de dorpen Gulik, Born, Millen, Wassenberg en Heinsberg voor veel bestuurders een punt van grote zorg. Toen Grevenbicht onderdak bood aan verschillende van elders gevluchte predikanten, besloten de autoriteiten in te grijpen. Enkele weken later volgden een verbod en de nodige sancties.

Aan de hand van portretten van belangrijke personen uit de geschiedenis van de protestantse geloofsgemeenschappen in Sittard, Grevenbicht en Geleen-Urmond, krijgt de geschiedenis van het protestantisme in deze regio een gezicht. Zij verhalen over vermeldenswaardige gebeurtenissen uit de geschiedenis. Soms zijn het leuke verhalen, maar doorgaans zijn het vooral de ruzies, de onregelmatigheden en ergernissen, die immers werden opgeschreven door de autoriteiten en daardoor terug te vinden zijn in de archieven, die uit het verleden te voorschijn zijn gekomen.

Vereniging Sittard Verleden

Dankzij de oral history groep van de Vereniging Sittards Verleden, zijn veel mensen geïnterviewd over hun jeugd, maar ook over het heden. Door hen komen niet alleen de verhalen van de belangrijkste personen binnen de protestantse gemeenschap naar voren, maar ook de gebeurtenissen van alledag. Een schrijnend – maar toch ook wel amusant – voorbeeld van deze gesproken geschiedenis is opgetekend tijdens een interview met een lid van de protestantse gemeenschap. In de jaren vijftig solliciteerde zij als winkelmeisje tevergeefs bij een Sittardse slager. Ze werd niet aangenomen omdat ze aan het begin van de lunch geen kruisje wilde maken! Dat was destijds in protestantse kringen niet gebruikelijk, tegenwoordig raakt het kruisje ook bij sommige protestanten langzaam ingeburgerd. De gemoederen liepen destijds hoog op; de moeder van het geweigerde winkelmeisje, alsook haar medeleden van de vrouwenvereniging, zetten nooit meer voet

over de drempel bij deze slager. Zij kochten hun vleeswaar voortaan elders.

Andere tijden

De tijden zijn drastisch veranderd. Protestanten en katholieken werden gaandeweg meer 'grensgangers'. Zonder overdrijving kan dan ook gesproken worden van genegenheid en contacten over en weer. Wat te denken van een protestant die niet meer weg te denken is van het carnavalspodium, een dominee die een bokswedstrijd organiseert om daarmee een signaal te geven tegen zinloos geweld of de vele helpende handen in het inloophuis Bie Zefke.

Aan de hand van archiefstukken, foto's, objecten, maar vooral door mensen aan het woord te laten, wordt een beeld geschetst van vierhonderd jaar protestantisme in Sittard-Geleen.

Deze tentoonstelling kwam tot stand met medewerking van:
De protestantse gemeenschap te Sittard: www.protestants-sittard.nl

De protestantse gemeenschap te Grevenbicht – Heilig Kruisstraat 30

De protestantse gemeenschap te Geleen-Beek-Urmond – www.pggbu.nl

Vereniging Sittards Verleden

MUSEUM HET DOMEIN SITTARD